

Biskop Atle Sommerfeldt:

Tenn lys!

I morgen er det fjerde søndag i advent. Advent er forventningens tid i kirkeåret. Her nord i Norge faller forventningstiden sammen med den mørkeste tiden på året. For oss gir årstiden en tydelig kommunikasjon om behovet for lys og varme i en mørk og kald tid. Adventstidens forventning knytter til menneskets grunnleggende lengsel etter et liv der forholdet til andre mennesker og naturen er fri for slit og sykdom, undertrykkelse og vold, krig og katastrofer. Det er lengselen etter at det alltid er nok mat og vann og beskyttelse mot udyr, menneskeforakt og fiender. Det er lengselen etter at mørkets krefter, de kreftene i tilværelsen som gjør livene krevende, skal slippe taket.

2. søndag i advent ble den store visjonen fra Jesaja-boken, 2500 år gammel, lest i kirkene: «De skal smi sverdene om til plogskjær, og spydene til vingårdskniver. Folk skal ikke løfte sverd mot folk, ikke lenger læres opp til krig». Denne visjonen har fått sitt klassiske, skulpturelle uttrykk i Sovjetunionens (!) gave til fredsparken utenfor FN-bygningen i New York og slik demonstreres det at visjonen lever både på tvers av generasjonene og på tvers av ideologier.

Visjonen er født i krigens og fordrivelsens skygge. I store deler av forrige århundre var dette Europas virkelighet. Enhver tale om Europas verdier bør derfor inkludere krigskirkegårdene fra 1. verdenskrig og de mange og lange kolonnene av hvite trekors. Det er der vi kommer fra. Det er vårt mørke. I dag er det andre som opplever krigen og fordrivelsenes mareritt. Nå lever de i dette mørket.

Den mørkeste delen av vår europeiske arv er de perverterte fredsvisjonene i Hitlers Tyskland og Stalins Sovjetunionen. Hitler ville bygge en eksklusiv fred for den tyske befolkningen ved å utrydde de han mente ikke passet inn, først og fremst jøder, men også homofile og romfolket, mennesker med utviklingshemming og andre. Stalin ekskluderte alle han kunne mistenke ikke var lojal mot ham eller tenkte annerledes enn ham. Auschwitz og Gulag er sluttpunktet for en monokulturell og monolittisk samfunnsvisjon. Selv om våre europeiske eksperimenter er de usammenliknbart groveste uttrykk for dette, er det mange i vår tid jevnlig utsettes for slike perverterte, politiske ideologier. Ofte lever de med fruktene av vår europeiske fortid fra slavehandel, kolonialisme og rasisme i tillegg.

3. søndag i advent utdypes Jesaja visjon i en av teksten: «Vann skal bryte fram i ørkenen og bekker i ødemarken, glødende sand blir til innsjø, det tørste land til kilder med vann». På overtid ble verdens stater enige om en ny Kyoto-avtale med forpliktende mål for klimautslipp. Norge og statsråd Solhjell bidro med god ledelse og svært godt politisk håndverk til at avtalen ble inngått. Men dersom statene ikke klarer å bli enige om langt mer drastiske og omfattende utslippskutt, kan folk i ekvatorbeltet se langt etter fruktbare ørkeners slik Jesajas visjon innebærer. Tvertom vil de fattigste menneskene i de fattigste og mest utsatte landene måtte leve med tørke og flom, forflytting og flukt, konflikt og krig. Når krybben blir tom, er det ikke bare hestene som bites.

Slik kunnskap og erfaring av mørkets virkelighet er fredsvisjonens horisont. En troverdig samtale om fred kan aldri nedtone undertrykkelsen, klimaødeleggelsene og voldens virkelighet. Tvert i mot er en sann og realistisk beskrivelse av dette helt nødvendig for å realisere fredsvisjonen.

Midt i dette mørke, kommer adventidens forventning om at en annen virkelighet er mulig. Derfor er lystening adventtidens viktigste symbolhandling. Vi tenner lys for å holde håpet levende, at vi aldri må miste motet, for dem som gråter og er flyktninger, for fangene og for dem som viser omsorg.

Og vi tenner lys for oss selv om at vi må se vår delaktighet i andres ulykker. Lyset må vise oss veien til vår neste som lider og strever. Det må gi kraft til at jeg gir mitt bidrag til å forandre utsatte menneskers levekår i dag og årene fremover.

Fred er ikke bare fravær av krig, folkemord, klimaødeleggelser og undertrykkelse, men tålmodig og vedvarende bygging av fredens visjon i våre liv og i vår samtid. Den store visjonen kan synes uopnåelig. Men fred bygges slik en vingård bygges: Stein etter stein fjernes for så å grave, gjødsle, plante, vanne og deretter vente i fire år før den første frukten kan høstes. Steinen må fjernes, men det er først når en planter at vingården blir virkelighet. Og den består av de mange steiner og de mange vinrankene.

Statsmakten og de med makt og myndighet har et særlig ansvar for å realisere noe av visjonens innhold i vår tids globale virkelighet.

Men adventslysene kan ikke bare tennes av statsråder, direktører og prester. Det er ikke tilstrekkelig at vi skyver ansvaret over på politikere, næringslivsledere og skatteseddelen. Vi må også selv ta ansvar og la oss involvere i fredsbyggende arbeid, ikke minst for dem som ikke engang får oppfylt retten til trygge barnefødsler, utdanning, rent vann og et sunt måltid mat hver dag. Alle må med, vi må delta og selv organisere oss slik at visjonen kan realiseres for stadig flere mennesker. Vi må alle være med både å rydde stein i vingården, bringe vann til ørkenene og helbredelse og frihet til mennesker fanget i sykdom, konflikt og nød.

Adventstiden er en tid på året der vi skal tillate oss å ta inn mørket i oss og rundt oss. Vi skal tørre å kjenne smerten til krigen, miljøødeleggelser og undertrykkelsens offer. Vi skal forsøke å gjøre deres lengsel om en annen virkelighet til vår. Men vi skal først og fremst tørre å tenne lys og involvere oss i andres kamp for frihet og rett. Slik kan vi gi våre bidrag til at både vi og dem kan få glimt av den store visjonen som skal oppfylles ved historiens slutt.

I morgen er det fjerde søndag i advent. Da kan vi rette blikket helt og fullt mot feiringen av at Guds framtid kom til oss en gang i Betlehem. Da himmelen tok jorden i favn og forankret vår lengsel i Guds egen visjon for menneskene og hele skapelsens fremtid. Derfor kan vi tenne fire lys i morgen og istemme Eyvind Skeies ord: Tenn lys! Nå stråler alle /de fire lys for ham/som elsker alt som lever,/hver løve og hvert lam. Tenn lys for himmelkongen/som gjeterflokket så! Nå møtes jord og himmel/i barnet, lagt på strå!